

Energiesubsidies en hernieuwbare energiebronnen

In de energiesector zijn financiële interventies van de overheid al jaren gebruikelijk. Regeringen hebben subsidieregelingen ingevoerd om de veiligheid van de energievoorziening te vergroten, de luchtvervuiling en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, het concurrentievermogen te vergroten, maatschappelijke voordelen te creëren en de werkgelegenheid te beschermen.

Er bestaat echter onenigheid over de vraag hoe effectief dergelijke regelingen zijn. Bovendien zijn de politieke prioriteiten en technologische mogelijkheden in de loop van de tijd veranderd. Daarom is het nuttig, vast te stellen in hoeverre de bestaande subsidieregelingen de behoeften van de samenleving als geheel weergeven. Dit overzicht van bestaande subsidies in de oude EU-lidstaten (EU-15), met bijzondere aandacht voor hernieuwbare energiebronnen, levert een bijdrage aan een dergelijke evaluatie.

Wat zijn energiesubsidies?

Er bestaat geen algemeen aanvaarde definitie van het begrip 'energiesubsidie' en er is geen geharmoniseerd rapportagesysteem. Om een zo volledig mogelijk beeld te schetsen heeft het EMA een breed scala aan directe en indirecte steunmaatregelen onderzocht (EMA, 2004). Begrotingssubsidies zijn financiële middelen die geboekt worden als overheidsuitgaven. Voorbeelden hiervan zijn de directe betaling in contanten aan energieproducenten, aanverwante instanties en consumenten maar ook door de overheid gesubsidieerde leningen tegen een laag of gereduceerd tarief. Voorbeelden van subsidiemaatregelen buiten de begroting om zijn belastingvoordelen en -vrijstellingen, preferentiële toegang tot de markt, gereguleerde steunmaatregelen en preferentiële toegang tot natuurlijke hulpbronnen.

Tabel 1. Geraamde energiesubsidies 2001, E-15, (miljard EUR)

	Vaste brandstoffen	Aardolie en -gas	Kern-energie	Hernieuwbare energiebronnen	Totaal
Begrotings-subsidies	> 6,4	> 0,2	> 1,0	> 0,6	> 8,2
Subsidies buiten de begroting om	> 6,6	> 8,5	> 1,2	> 4,7	> 21,0
Totaal	> 13,0	> 8,7	> 2,2	> 5,3	> 29,2

NB: Subsidies voor de productie van elektriciteit worden toegekend op basis van de voor opwekking van elektriciteit benodigde energie-input (exclusief externe kosten).

Bron: EMA.

Overzicht energiesubsidies in de EU-15

Om gegevens te verzamelen, is gebruik gemaakt van een reeks verschillende bronnen. Gezien de beschikbaarheid van gegevens is de studie beperkt tot de EU-15.

Het totale subsidiebedrag (exclusief externe kosten) wordt op jaarbasis geraamd op 29 miljard EUR (tabel 1). Het grootste deel van de subsidies werd toegekend voor vaste brandstoffen; voor hernieuwbare energiebronnen was echter een aanzienlijk hoger bedrag beschikbaar per eenheid geproduceerde energie dan voor andere brandstoffen. De regeringen lijken hiermee toe te geven dat duurzame energie een minder goed ontwikkelde industrie is, die meer technologische en marktspecifieke steun nodig heeft om zich commercieel volledig te kunnen ontwikkelen.

Vaste brandstoffen. In Duitsland en Spanje wordt de steenkoolindustrie nog steeds gesubsidieerd uit de begroting (ruim 4 miljard EUR resp. ruim 1 miljard EUR). Subsidies buiten de begroting om zijn bijzonder hoog in Duitsland (ca. 3,5 miljard EUR).

Aardolie en -gas. Aardolie wordt weinig gesubsidieerd. Aanzienlijke subsidies (meestal buiten de begroting om) worden toegekend voor aardgas door Nederland (0,9–2,4 miljard EUR), het Verenigd Koninkrijk (ca. 1,4 miljard EUR) en Italië (ca. 0,9 miljard EUR).

Kernenergie. De begrotingssteun voor kernenergie is afkomstig van door de lidstaten en de Europese Gemeenschap toegekende beurzen voor onderzoek en ontwikkeling (voornamelijk Frankrijk, Duitsland en Italië). In de cijfers is geen rekening gehouden met het wegvallen van de kosten voor een volledige aansprakelijkheidsverzekering.

Hernieuwbare energiebronnen. Steun voor duurzame energie is nu overal in de EU-15 gebruikelijk. Elke lidstaat biedt een combinatie van maatregelen om de energieprijzen te ondersteunen in de vorm van gegarandeerde leveringstarieven, afnameverplichtingen of aanbestedingsprocedures, naast kapitaalsubsidies en belastingmaatregelen (tabel 2). In 2001 was het subsidieniveau het hoogst in Duitsland en Italië, waar meer dan 1 miljard EUR ter beschikking gesteld werd, voornamelijk in de vorm van gegarandeerde leveringstarieven.

Elektriciteit. Nederland (ruim 1,5 miljard EUR), het VK (circa 1,5 miljard EUR) en Duitsland (circa 1,8 miljard EUR) subsidieerden het elektriciteitsverbruik met aanzienlijke bedragen buiten de begroting om.

Subsidies en duurzame energie

De huidige situatie wordt gekenmerkt door liberalisering en privatisering van de energiemarkt waardoor de energieprijzen verder dalen dan anders het geval zou zijn geweest; bovendien leidt dit tot fluctuerende prijzen en een groter commercieel risico in verband met investeringen in nieuwe energiebronnen. Gezien de verwachte toename van de vraag naar energie voor de komende 30 jaar hebben beleidsmakers op het gebied van energie voorzichtig hun bezorgdheid geuit over het feit dat de particuliere sector momenteel te weinig investeert in nieuwe energiebronnen. Door vertragingen in het stilleggen van oude centrales die gebruik maken van fossiele brandstoffen voor de energievoorziening wordt het moeilijker de uitstoot van broeikasgassen te verlagen in overeenstemming met de internationale verplichtingen.

Hernieuwbare energiebronnen kunnen een rol spelen bij het terugbrengen van de uitstoot van broeikasgassen, het garanderen van de energievoorziening en het stabiliseren van de prijzen. Deze voordelen komen tot uitdrukking in de politieke doelstellingen zoals die van de EU met betrekking tot hernieuwbare energiebronnen voor het jaar 2010. Deze doelstellingen zullen echter niet worden bereikt bij de huidige politieke en financiële ondersteuning.

Literatuur:

EEA (2004): *Energy subsidies in the European Union, a brief overview*. EEA Technical report No 1/2004.

Stenzel, T., Foxon, T. and Gross, R. (2003): *Review of renewable energy development in Europe and the US*. A report for the DTI Renewables Innovation Review October 2003, ICCEPT.

Tabel 2. Steunmaatregelen voor technologie op het gebied van duurzame energie (EU-15)

Landen	Kapitaal-subsidies	Gegarandeerd leveringstarief	Certificaten/verplichtingen	Aanbestedingen	Fiscale maatregelen
Oostenrijk	X	X	H		X
België	X	X	X		X
Denemarken	H	X			X
Finland	X				X
Frankrijk	X	X		X	X
Duitsland	X	X			X
Griekenland	X	X			X
Ierland	X			X	X
Italië	X	H	X		X
Luxemburg	X	X			
Nederland	X	X	X		X
Portugal	X	X			X
VK	X	X			X
Spanje	X		X		X
Zweden	X		X	H	X

NB: X = momenteel bestaande maatregel, H = voorheen toegepaste maatregel, nu gewijzigd.

Bron: Naar Stenzel, Foxon and Gross (2003).

